

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Žurnāla "Latvijas Lopkopis" novembra numurā . . . 2
- Izmāņas nodokļu normatīvajos aktos 2
- Kaļķošanas materiālu salīdzinājums sējumos 3
- Kaitīgo organismu ierobežošana vasaras kviešos integrētā saimniekošanā. 6
- Lauberes pagastā kļuvuši par īstiem "nepilsētniekiem" 8
- Droša rīcība ar mēslošanas līdzekļiem 10



- Kā rīkoties, ja zvana uzmācīgi pircēji? 12
- Padomi augoša meža (ciršanas tiesību) pārdošanai 12
- ES vienošanās par mežu saudzēšanu . . . 13
- Lopbarības proteīna joprojām par maz. . . . 13
- Lauksaimniecībā nodarbināto skaits samazinās 13
- Svarīgākie datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2023. gada janvārī 14
- Saimniecības "Bulīši" risinājumi gaļas liellopu ganāmpulka apsaimniekošanā . . . 15

Par saimniecību "Stūrīši" - 8./9. lpp.



AKTUALITĀTES

APSTIPRINA LATVIJAS KOPĒJĀS LAUKSAIMNIECĪBAS POLITIKAS STRATĒGISKO PLĀNU

Eiropas Komisija (EK) 2022. gada novembrī ir apstiprinājusi Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģisko plānu (KLP SP) 2023.-2027. gadam.

KLP SP paredz turpmāko piecu gadu laikā (2023-2027) lauksaimniecības nozares un lauku attīstībā Latvijā ieguldīt 2,5 miljardus EUR. Lielākā finansējuma daļa jeb 1,7 miljardi EUR tiks piešķirta tiešo maksājumu veidā, lauku attīstības pasākumiem ir paredzēti 0,791 miljards EUR, bet Tirgus kopējās organizācijas atbalsta pasākumiem – 10 milj. EUR.

Lai sekmētu Latvijas lauksaimniecības virzību uz Eiropas Zaļo kursu, nozīmīga atbalsta

daļa ~48% no KLP SP noteiktajiem tiks ieguldīta pasākumos vides un klimata jomā – tiks veicinātas videi un klimatam labvēlīgas lauksaimniecības prakses jauno ekoshēmu ietvaros, pilnveidoti nosacījumi agrovides pasākumos un veiktas vides investīcijas.

No 2023. gada Latvijā tiks īstenota ienākumu atbalsta pārdale par labu mazajiem un vidējiem lauksaimniekiem, jo, ieviešot pārdalīto maksājumu, lauksaimnieki par 3,1 līdz 100 ha saņems lielāku ienākumu atbalstu kā par turpmākajiem ha. Tiks noteikta maksimālā summa ienākumu pamatatbalstam 100 tūkst. EUR vienam saņēmējam gadā. Tāpat pirmo reizi lauksaimniekiem novados, kas robežojas ar

Krieviju un Baltkrieviju (t.i., gar ES ārējo robežu ar trešajām valstīm), un novados ar specifiskiem apstākļiem tiek noteikta par 10 EUR/ha lielāka ienākumu pamatatbalsta likme nekā pārējos novados.

Tiešo maksājumu atbalsts no 2023. gada tiks piešķirts tikai lauksaimniekiem, kuri veic lauksaimniecisko darbību un atbilst vismaz vienam no septiņiem Latvijā noteiktajiem aktīvā lauksaimnieka kritērijiem. No aktīva lauksaimnieka nosacījuma atbrīvoti tikai lauksaimnieki, kuri iepriekšējā gadā saņēma tiešos maksājumus 500 EUR vai mazāk.

Lai veicinātu gados jaunu un izglītotu cilvēku iesaistīšanos lauksaimnieciskajā darbībā,

► 2. lpp.

AKTUALITĀTES

ŽURNĀLA "LATVIJAS LOPKOPIS" NOVEMBRA NUMURĀ

Novembra "Latvijas Lopkopis" izdevumā lasiet interviju ar Dienvidkurzemes bioloģiskās saimniecības "Rukši" saimnieku Pēru Vingi-Petersenu. Pēc tautības dāni, kurš ar savām prasmēm un neatlaidību 20 gadu laikā Latvijā izveidojis vienu no lielākajām gaļas liellopu saimniecībām, attīsta gaļas pārstrādi un šogad arī iegādājies bioloģisko piena ganāmpulku.

Žurnālā atskats uz novembrī notikušo LLKC organizēto konferenci "Latvijas piensaimnieku un piena lopkopības nākotnes izaicinājumi". Secinājums – lai arī nozares nākotnes izredzes ir labas, laikā, kad aug prasības vides un klimata saudzēšanai, saasinās ģeopolitiskā situācija, pieaug recesijas draudi, saimniekot ar peļņu kļūst aizvien grūtāk. Lai izdzīvotu, jāmaina saimniekošanas pieeja.

Turpat lasiet LLKC ekonomikas konsultanta Raivja Andersona rakstu, kurā izvērtēta dažādu piena ražošanas sistēmu un tehnoloģiju ekonomika.

Kādas ir populārākās tehnoloģiju inovācijas lauksaimniecībā, raksta LLKC lauksaimniecības/mehānikas inženieris Pēteris Zelčs, iepazīstinot ar GPS uztvērēju, slāpekļa sensoru un dronu izmantošanas iespējām.

Saimnieku pieredzes rubrikā stāsts par Ieviņas Puriņas un Guntara Kalniņa saimniekošanu Smiltenes novada Launkalnes pagasta "Puriņos". Saimnieki pamazām ievieš robottehnoloģijas un modernizējas saviem spēkiem.

Kāda ir bioloģiskā piensaimniecība Somijā, ielūkojoties Pajulas saimnieka Valteri Nūtinena saimniecībā, stāsta LLKC Lopkopības nodaļas vadītāja un žurnāla nozaru redaktore Silvija Dreijere.

Kā ar rapšu spraukumiem aizstājot rapšu raušus, var samazināt metāna emisijas, skaidro LLKC lopkopības konsultante Laila Plīta.

Ziemas apstākļos būtiski sekot līdz jebkura lauksaimniecības dzīvnieka labturībai. Kāda ir mikroklimata ietekme uz aitu fizioloģiju, raksta Latvijas Aitu audzētāju asociācijas aitu vērtēšanas eksperte Dina Avotiņa.

Putnkopjiem piedāvājam ieskatīties Štirijas Vulkānzemes putnkopju pieredzē – kādas ir dējējputnu turēšanas un olu ražošanas ninanses. Turpat arī raksts par to, kā vistām veidojas olas no A līdz Z, ko piedāvā Latvijas Apvienotās putnkopības nozares asociācijas pārstāves Anna Ērliha un Anna Malinene.

Zirgkopības rubrikā – LLKC Apgāda redaktore Daces Milleres inter-



vija ar Agritu Bokumu, kura kopā ar dzīvesbiedru Ēriku Zvejnieku Dundagas novada "Mazdruvās" izveidojusi slēgta tipa jāšanas manēžu.

Kā ierasts, žurnālā nozares ziņas no Latvijas un ārzemēm, labas veselības uzturēšanas padomi, saimnieku aptauja, recepte un anekdotes.

Atgādinām, ka žurnālu "Latvijas Lopkopis" iespējams abonēt VAS "Latvijas Pasts" pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu iespējams veikt arī elektroniski "Latvijas Pasts" mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2023_gads/

Žurnālu var iegādāties arī Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā Ozolniekos.

Iveta Tomšone, LLKC Apgāda vadītāja

1. lpp.

jaunajiem lauksaimniekiem paredzēts papildu atbalsts gan ienākumu, gan ieguldījumu veidā.

Nozīmīgs atbalsts ir paredzēts zināšanām, pētniecībai un inovācijām, lai veicinātu pieredzes apmaiņu un zināšanu pilnveidošanu, tādējādi Latvijas lauksaimnieki būs izglītoti un zinoši. Tiks sniegts arī atbalsts lauksaimnieku un zinātnieku sadarbībai jaunu risinājumu, produktu, tehnoloģiju, inovāciju izstrādei, un veicinot digitālo rīku izmantošanu.

Katru nedēļu ceturtdienās LAD klientu apkalpošanas centros notiek informatīvās dienas, kuru laikā LAD speciālisti stāsta par nosacījumiem atbalsta saņemšanai no 2023. gada.

Pēc ZM informācijas

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

Pēdējā laikā izmaiņu grāmatvedības un nodokļu jomā ir maz. Bet daži jauni tomēr ir.

Sagaidāms, ka no 2023. gada 1. janvāra minimālā mēnešalga būs 620 EUR. To paredz oktobrī pieņemtie grozījumi Darba likumā. Patlaban sagatavošanā ir arī grozījumi MK noteikumos, kas nosaka minimālās algas apmēru. Tā tiek noteikta par normālo darba laiku. Ja darbiniekam nolīgta minimālā stundas likme, tad tā pa mēnešiem ir mainīga – atkarībā no darba stundu skaita attiecīgajā mēnesī. Minimālās stundas likmes apmēru pa mēnešiem parasti savā mājaslapā piedāvā arī Labklājības ministrija.

Šeit atrodams komentārs par mini-

IZMAIŅAS NODOKĻU NORMĀTĪVAJOS AKTOS

mālās algas apmēru: <https://saite.lv/kpS>.

Ja pieaug minimālā mēnešalga, attiecīgi mainīsies arī VSAOI objekts pašnodarbinātajiem, kā arī minimālās sociālās apdrošināšanas iemaksas tiks rēķinātas no 620 nevis no 500 eiro.

Oktobrī tika grozīts likums "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli". Tā kā jau šī gada sākumā Satversmes tiesa lēma, ka IIN aprēķinam noteiktais izdevumu ierobežojums neatbilst Satversmei, tad no likuma "Par IIN" ir izslēgtas visas normas, kas attiecās uz saimnieciskās darbības izdevumu ierobežojumu vienkāršās grāmatvedības kārtotājiem vai aplikamā ienākuma ierobežojumu divkāršās grāmatvedības kārtotājiem.

3. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

AUGKOPIĀ

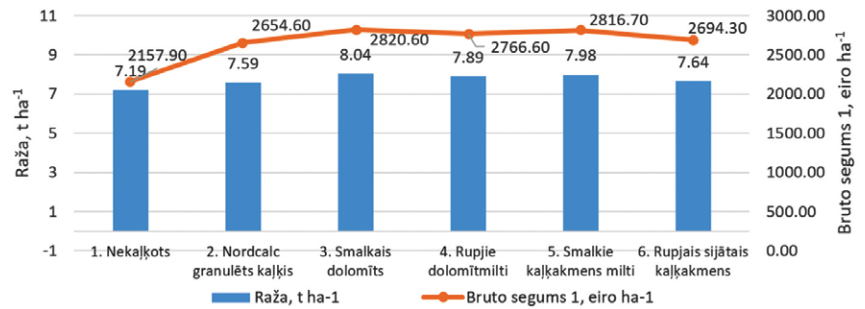
KALĶOŠANAS MATERIĀLU SALĪDZINĀJUMS SĒJUMOS

Augsne jākalķo, lai neitralizētu augsnes pārmērīgu skābumu un radītu augu attīstībai optimālu augsnes reakciju. Kalķošanas rezultātā uzlabojas dažādu barības vielu uzņemšana augos, daudziem kultūraugiem pastiprinās sakņu sistēmas attīstību.

Augsnē iestrādāto kalķošanas materiālu iedarbības ātrums galvenokārt ir atkarīgs no kalķošanas materiāla ķīmiskajām īpašībām: no tā šķīdības ūdenī, no materiāla sasmalcinātības un tā iestrādes augsnē. Kā atšķirīgi kalķošanas materiāli ietekmē dažādu kultūraugu augšanu un attīstību, tika demonstrēts LLKC ierīkotajos demonstrējumos.

Demonstrējums uzsāks 2018./2019. gadā, lai noteiktu dažādu kalķošanas materiālu efektivitāti laukaugu sējumos. Tas ierīkots integrētās saimniecībā SIA "Bebruciems" Ogres novadā, z/s "Celiņi" Krāslavas novadā un bioloģiskajā saimniecībā "Andžaki" Talsu novadā. Demonstrējums jau piekto – noslēdzošo gadu – ierīkots 6 variantos, katrs 0,5 ha platībā: 1) kontroles – nekalķots, 2) granulēts kalķis Nordcalc vai Polcalc (z/s "Celiņi") – 1 t/ha, smalkais dolomīts, rupjie dolomīta milti, smalkie kalķakmens milti un rupjais sijātais kalķakmens – katrs ar devu 6 t/ha.

Ogres novada Taurupes pagasta SIA "Bebruciems", uzsākot demonstrējumu, tika izvēlēts lauks, kur 2019. gada



1. att. Vasaras kviešu graudu raža un bruto segums 1 atkarībā no pielietotā kalķošanas materiāla, 2022. g., SIA "Bebruciems"

pavasārī veica augšņu analīzes un konstatēja zemu augsnes pH – 4,6, fosfora saturs – zems, kālija – vidējs, bet Ca:Mg attiecība 5,2:1 (optimāli 6,5:1). Demonstrējuma laukā no 2019. gada sēti vasaras kvieši – vasaras kvieši – lauka pupas – vasaras kvieši. 2022. gadā pirms sējas veikta lauka apstrāde ar diskkiem, aprīļa vidū iesēti vasaras kvieši "Lennox". Pirms sējas lietots minerālmēslojums NPK 15:15:15 200 kg ha⁻¹, pēc augu sadīgšanas amonija nitrāts (NP 33:3) – 200 kg ha⁻¹, maija beigās amonija sulfonitrāts (NS 30:7) 150 kg ha⁻¹. Augu attīstības AS 29 stadijā reizē ar augu augšanas regulatoru Cycocel 750 1,0 l ha⁻¹ lietots mēslojums Combifos 1,5 l ha⁻¹. Savukārt nezāļu – nesmaržīgās suņkumeles, kosas, akļa, usnes un baltās balandas – ierobežošanai AS 32 lietoti herbicīdi MCPA 750 1,0 l ha⁻¹, Quelex 0,04 kg ha⁻¹ un Glutenum 1,0 l ha⁻¹, kā arī Yara Vita Gramitrels 1,5 l ha⁻¹. Savukārt AS 33 otrais augu augšanas regulators

Modus 0,2 l ha⁻¹ lietots kopā ar fungicīdu Input Triple 0,5 l ha⁻¹. Kviešu vārpošanas sākumā slimību ierobežošanai lietots otrs fungicīds Priaxor 0,4 un Curbatur 0,4 l ha⁻¹, kā arī mēslojums Krista sop (K-52%, SO₃-18%) 1,5 kg ha⁻¹.

2022. gada meteoroloģiskie apstākļi bija labvēlīgi kviešu attīstībai, tika nodrošināts gan mitrums, gan siltums, un rezultātā iegūta demonstrējuma laikā augstākā vasaras kviešu graudu raža – 8,00 t ha⁻¹ variantā, kur lietoti smalkais dolomīts un smalkie kalķakmens milti (1. att.).

Novērtējot graudu kvalitāti, konstatēts, ka proteīna saturs kviešos bija no 12,81 līdz 14,17% atkarībā no varianta, augstāko uzrādot variantā, kur lietoti rupjie dolomītmilti. Iegūta graudu tilpummasa (76,86–8,80 kg hL⁻¹) ir atbilstoša pārtikas graudu kvalitātei. Savukārt 1000 graudu masa noteikta robežās no 35,01 līdz 37,62 g atkarībā no varianta.

► 4. lpp.

◀ 2. lpp.

Likumā papildināts ar IIN neapliekamo ienākumu uzskaitījums. VID metodiskajā materiālā apkopota informācija par šādiem jauniem neapliekamo ienākumu veidiem:

- ienākumu no Piespiedu dalītā īpašuma privatizētajās daudzdzīvokļu mājās izbeigšanas likumā noteiktajā kārtībā atsavinātā zemesgabala, ja minētais zemesgabals ir maksātāja īpašumā ilgāk par 60 mēnešiem (no dienas, kad attiecīgais nekustamais īpašums ir reģistrēts zemesgrāmatā). Grozījumi stājas spēkā 2023. gada 1. janvārī;

- ienākumu, kas gūts, atbrīvojot fizisko personu no parādsaistībām Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likumā noteiktajā kārtībā. Grozījumus piemēro, sākot ar 2022. gada 1. janvārī;
- ienākumu, kas gūts no kapitāla aktī-

va atsavināšanas fiziskās personas maksātspējas procesā, ja fiziskā persona atbrīvota no saistībām saskaņā ar Maksātspējas likuma 164. pantu. Par šāda ienākuma gūšanas dienu uzskata, kad tieša pieņēmumi lēmumu par fiziskās personas maksātspējas procesa izbeigšanu. Grozījumi attiecināmi uz to fiziskās personas maksātspējas procesa ietvaros atsavināto kapitāla aktīvu, kas atsavināts pēc normu spēkā stāšanās dienas;

- ar kalpošanu reliģiskajā organizācijā saistīto personificēto izdevumu kompensācijas, kuras sedz reliģiskā organizācija tajā kalpojošam personālam saskaņā ar rakstveidā noslēgto vienošanos, kompensējamo izdevumu veidus un apmērus nosakot tādus pašus kā brīvprātīgā darba veicējam.

Likumā iekļauts regulējums par informācijas sniegšanu saistībā ar

ieguldījumu kontu.

Attiecībā uz ieguldījumu kontu likuma "Par IIN" 11.13 pantā ir noteikts, ka ieguldījumu konts ir atbilstoši līgumam starp ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju un konta īpašnieku – atvērts konts, kurā esošie naudas līdzekļi un finanšu instrumenti tiek izmantoti 11.13 panta sestajā daļā minēto darījumu veikšanai. Ieguldījumu kontam var būt piesaistīts viens vai vairāki konta īpašnieka finanšu instrumentu un naudas līdzekļu uzskaites vai viens vai vairāki naudas līdzekļu konti termiņnoguldījumu darījumu norēķiniem. **LL**



Linda PURIŅA,
LLKC Gramatvedības un
finanšu nodaļas vadītāja,
sertificēta nodokļu konsultante
e-pasts: linda.purina@llkc.lv
tālrs. 63007561

3. lpp.

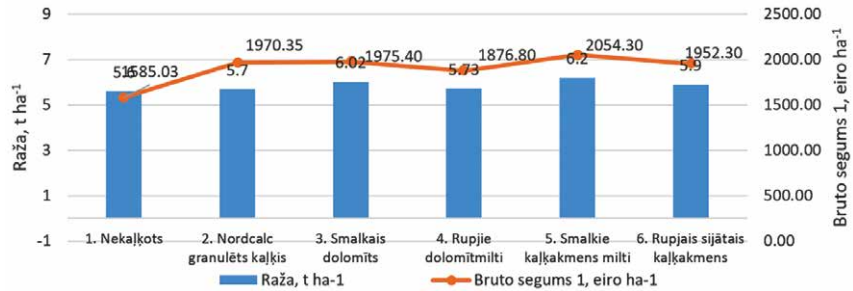
Aprēķinot ekonomisko efektivitāti katram variantam, kaļķošanas izmaksas vērtētas 4 demonstrējuma norises gados. Sakarā ar augstām graudaugu iepirkuma cenām augstākais bruto segums 1 – 2820,6 eiro ha⁻¹ iegūts variantā, kur lietots smalkais dolomīts (1. att.).

Pēc ražas novākšanas tika ņemtas augsnes analīzes, lai novērtētu kaļķošanas ietekmi uz augsnes reakciju. Konstatēts, ka noslēdzošajā demonstrējuma gadā kontroles variantā augsnes pH reakcija ir 4,5, bet 2. variantā – 4,6. Abos variantos nav būtisku izmaiņu, salīdzinot ar pirmo gadu. Savukārt dolomīta un kaļķakmens variantos ir paaugstinājies pH, iegūts 3. variantā – 5,5, 4. – 5,4, bet 5. – 5,7 un 6. – 4,8.

Atziņas: Vasaras kviešos 2022. gadā labāko ietekmi uz augsnes pH izmaiņām, augstāko graudu ražu un ekonomisko efektivitāti uzrādīja varianti, kur lietots smalkais dolomīts un smalkie kaļķakmens milti. Smalkāk sasmalcinātiem kaļķošanas materiāliem ir lielāka saskares virsma ar augsnes daļiņām, labāka šķīdība un līdz ar to arī straujāka iedarbība.

Krāslavas novada Asūnes pagasta z/s “Celiņi”, uzsākot demonstrējumu 2018. gadā, tika izvēlēts lauks, kur augsnes pH 5,3, organiskā viela 4,8%, zems fosfora un vidējs kālija saturs. Demonstrējuma laikā tika izveidota sekojoša augu maiņa: ziemas kvieši – ziemas kvieši – vasaras rapsis – vasaras kvieši. 2022. gada maija sākumā tika iesēti vasaras kvieši ‘Amaretto’. Pavasarī kopā ar sēju tika iestrādāts pamatmēslojums NPK-15:15:15 200 kg ha⁻¹, bet AS 13 dots amonija nitrāts (N 34,4%) 170 kg ha⁻¹, un AS 30 amonija nitrāts 170 kg ha⁻¹. Nežāļu (parastā gaiļšāre, tūruma kumelīte, kosa u. c.) ierobežošanai 01.06.22. lietots herbicīds Arrat 0,9 l ha⁻¹, Bombardier 2,0 l ha⁻¹ un Stabilam 1,0 l ha⁻¹. Graudaugu slimību ierobežošanai lietots fungicīds Amistar 250 SC 0,6 l ha⁻¹ un Protendo 300 EC 0,5 l ha⁻¹. Reizē ar fungicīdu 28.06.22. lietots ārpussakņu mēslojums Hefe Alfa 1 l ha⁻¹.

Demonstrējumā augstākā vasaras kviešu raža – 6,2 t ha⁻¹ iegūta variantā, kur lietots smalki malts kaļķakmens. Visos variantos, salīdzinot ar kontroles variantu, bija ražas pieaugums par 0,1–0,6 t ha⁻¹. Augstākā raža nodrošināja arī augstāko ekonomisko efektivitāti, iegūstot bruto segumu 1 – 2054,30 eiro ha⁻¹ (2. att.).



2. att. Vasaras kviešu graudu raža un bruto segums 1 atkarībā no pielietotā kaļķošanas materiāla, 2022. g., z/s “Celiņi”

1. tabula. Vasaras kviešu ‘Amaretto’ graudu kvalitāte atkarībā no pielietotā kaļķošanas materiāla, 2022. g., z/s “Celiņi”

| Variants | Proteīns, % | Lipeklis, % | Tilpummasa, kg hL ⁻¹ | 1000 graudu masa, g |
|--------------------------------|-------------|-------------|---------------------------------|---------------------|
| 1. Kontrole – bez kaļķošanas | 13,12 | 26,91 | 79,99 | 38,78 |
| 2. Granulēts kaļķis, Policalc | 13,00 | 26,33 | 79,48 | 38,50 |
| 3. Smalkais dolomīts | 11,03 | 21,50 | 78,98 | 38,52 |
| 4. Rupjie dolomīta milti | 11,70 | 23,04 | 77,96 | 36,82 |
| 5. Smalkie kaļķakmens milti | 11,45 | 23,84 | 76,58 | 44,09 |
| 6. Rupjais sijātais kaļķakmens | 11,56 | 24,32 | 76,86 | 42,35 |

Novērtējot vasaras kviešu kvalitāti, var secināt, ka pārtikas graudu kvalitāte iegūta kontroles un variantā, kur lietots granulēts kaļķis (1. tabula), kā arī iegūta zemākā raža starp variantiem. Pārējos variantos proteīna saturs bija 11,03–11,70%, savukārt graudu tilpummasa bija robežās no 76,58 līdz 79,99 kg hL⁻¹. 1000 graudu masa augstāka bija variantos, kur lietoti smalki kaļķakmens milti (42,35–44,09 g), bet pārējos variantos 36,82–38,78 g.

Pēc ražas novākšanas ņemtas augsnes analīzes un konstatēts, ka demonstrējuma noslēdzošajā gadā kontroles laukā pH ir 4,9, kas ir zemāk nekā uzsākot demonstrējumu (pH 5,3). Savukārt izmēģinājuma laukos, kur lietoti granulēti kaļķi Polcalc – pH rādītājs ir 4,8, smalki samalts dolomīts – pH 5,4, rupja maluma dolomīts – pH 6,1, smalki samalts kaļķakmens – pH 6,4 un rupja maluma kaļķakmens – pH 6,7.

Atziņas: Augstāko kviešu ražu un bruto segumu 1 nodrošināja varianti, kur lietots smalka materiāla kaļķošanas materiāls. Piecu gadu periodā lielāko pieaugumu uzrādīja smalki samalts un rupja maluma kaļķakmens.

Dundagas novada Dundagas pagasta z/s “Andžaki” ir bioloģiskās lauksaimniecības sistēmā strādājoša saimniecība, kuras pamata nodarbošanās ir gaļas liellopu audzēšana. Demonstrējums sliktas kvalitātes ilggadīgā zālāja laukā tika ierīkots 2018. gada rudenī, veicot kaļķo-

šanas materiālu izkliedi atbilstoši variantam un iesējot ziemas kviešus ‘Edvīns’, 2020. gadā laukā tika sētas auzas ‘Laima’ un 2021. gada 20. aprīlī zālāja maisījums (sarkanais āboliņš 27%, pļavas auzene 25%, ganību airene 23%, timotiņš 25%), kas turpina augt demonstrējuma laukā arī 2022. gadā.

2022. gada pavasaris (marts un aprīlis) bija ļoti vēss un mitrs, veģetācijas atjaunošanās notika lēni. Kopumā lauka stāvoklis pēc ziemošanas perioda bija labs, nebija pārmitru vai izslikušu vietu, 19. martā visos variantos vietām redzamas āboliņa un stiebrzāļu pirmās lapas. Nav novērojamas atšķirības demonstrējuma variantos. Veicot demonstrējuma apsekojumu 17. aprīlī, secināts, ka mēneša laikā āboliņš paaudzies apmēram par 1 cm, tas novērojams vienmērīgi visā lauka platībā, un parādās arī vairāk stiebrzāļu.

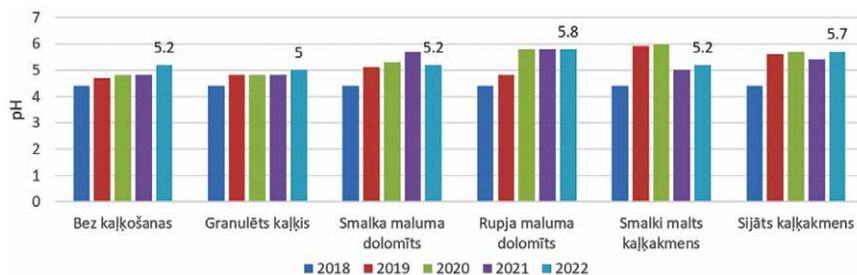


3. att. Zālāja attīstība 2022. g. pavasarī z/s “Andžaki”

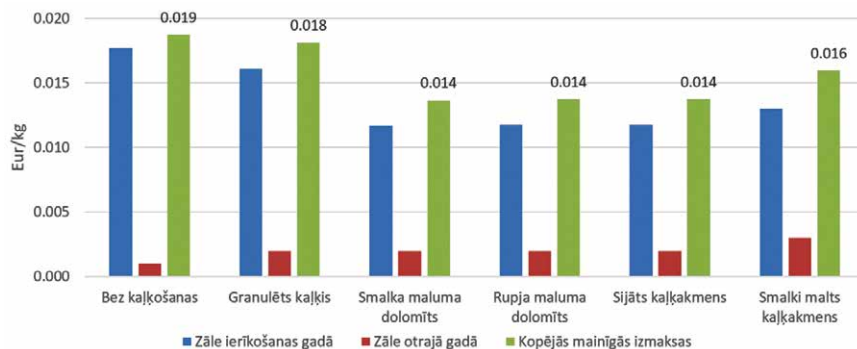
5. lpp.

2. tabula Kultūraugu raža demonstrējuma variantos z/s “Andžaki”, t ha⁻¹

| Variants | Ziemas kvieši, (2019. gads) | Auzas (2020. gads) | Zālājs (2021. gads) | Zālājs (2022. gads) |
|-----------------------------|-----------------------------|--------------------|---------------------|---------------------|
| Kontrole – bez kalpošanas | 1,50 | 2,10 | 15,80 | 21,10 |
| Granulēts kalķis, Nordkalk | 1,65 | 1,82 | 18,60 | 22,00 |
| Smalkais dolomīts | 1,20 | 2,47 | 26,80 | 24,50 |
| Rupjie dolomīta milti | 1,54 | 2,52 | 26,00 | 25,00 |
| Smalkie kalķakmens milti | 1,46 | 2,24 | 25,00 | 25,10 |
| Rupjais sijātais kalķakmens | 1,38 | 2,40 | 26,0 | 24,80 |



4. att. Augsnes pH līmeņa izmaiņas pa gadiem, z/s “Andžaki”



5. att. Mainīgās izmaksas 2 uz 1 kg zāles, EUR kg⁻¹, z/s “Andžaki”

4. lpp.

Sarkanā āboliņa attīstība arī turpmāk noritēja lēnāk kā ierasts, 13. jūnijā stiebrzāles bija jau sasniegušas vārpošanas vidu/beigas, sarkanais āboliņš vēl nebija sasniedzis pumurošanās stadiju. Tika veikta zālāja pļauja skābbarības sagatavošanai. Pēc zālāja ataugšanas 20. jūlijā tam tiek uzsākta noganišana.

Ražas uzskaitē parāda, ka, vērtējot pret kontroli, kalpotajos variantos raža ir lielāka, bet starp kalpotajiem variantiem nav būtiskas atšķirības.

Vērtējot visu četru gadu laikā iegūtās ražas, redzams, ka ātras iedarbības granulēts kalķis kultūraugu ražas pieaugumu nodrošināja tikai izkliedes gadā, šim kalpošanas materiālam netiek novērota ilglaicīga iedarbība. Pārējie kalpošanas materiāli ir nodrošinājuši ražas pieaugumu arī nākamajos gados pēc to izkliedes.

Augsnes agroķīmisko rādītāju izmaiņas. Uzsākot demonstrējumu, tika veiktas lauka augsnes agroķīmiskās analīzes un turpmāk tiek veiktas katru gadu pēc ražas novākšanas katrā no

demonstrējuma variantiem. Sākotnējie augsnes agroķīmisko analīžu rezultāti bija: pH 4,4; organiskās vielas saturs 7%; zems kālija un fosfora saturs, Mg – 125; Ca – 679 mg kg⁻¹ augsnes.

Vislielākās pH līmeņa svārstības notikušas variantā, kur lietots smalki malts kalķakmens. Tajā arī vērojams pH līmeņa kritums. Variantos, kur izmantots sijāts kalķakmens un rupja maluma dolomīts, joprojām tiek noturēts sasniegtais pH līmenis. Izmaiņas notikušas arī citiem agroķīmiskajiem rādītājiem. Audzējot graudaugus un veicot rudens aršanu, organiskās vielas saturs strauji nokritās, bet kūtsmēsļu iestrāde un tauriņziežiem bagāta zālāja audzēšana to divu gadu laikā ne vien atgriezusi sākotnējā līmenī, bet pat paaugstinājusi variantos, kuros pH līmenis joprojām ir tuvu optimālam. Tas uzskatāmi parāda ne tikai kalpošanas, bet arī augu maiņas nozīmi bioloģiskajā lauksaimniecībā.

Vērtējot augsnes kālija un fosfora izmaiņas, secināts, ka kalpošana nav veicinājusi būtisku fosfora daudzuma

pieaugumu, bet ir noticis neliels kālija pieaugums.

Lai vērtētu kalpošanas ekonomisko efektivitāti, tika aprēķinātas katra varianta mainīgās izmaksas uz 1 kg zāles. Zālāja mainīgās izmaksas uz 1 kg zāles redzamas 5. attēlā. Sējas gadā atšķirības bija būtiskākas kā zālāja augšanas otrajā gadā.

Atziņas

Variantos, kur kalpošanai izmantoti ilgstošas iedarbības kalpošanas materiāli, zāles raža bija augstāka kā variantā bez kalpošanas un ar granulētu kalķi, kā arī kalpotajos variantos novērojama vienmērīgāka zelmeņa attīstība, sabalansētāka tauriņziežu un stiebrzāļu attiecība. Vislielākās pH līmeņa svārstības notikušas variantā, kur lietots smalki malts kalķakmens. Tajā vērojams pH līmeņa kritums. Variantos, kur kalpošanai izmantots sijāts kalķakmens un rupja maluma dolomīts, joprojām tiek noturēts sasniegtais pH līmenis. Kalpotajos variantos novērots būtiskāks organiskās vielas līmeņa pieaugums.

Augsnes kalpošana nodrošina ražas pieaugumu, bet nedrīkst aizmirst augu maiņas nozīmi un nepieciešamību plānot barības vielu nodrošinājumu, visi šie pasākumi noteikti jāplāno kompleksi. **LU**

Demonstrējums “Dažādu augsnes kalpošanas materiālu un tehnoloģiju demonstrējums un efektivitāte” (13. lote) ierīkots LAP 2014.-2020. apakšpasākuma “Atbalsts demonstrējumu pasākumiem un informācijas pasākumiem” ietvaros. LAD līguma Nr. LAD240118/P14, grozīj. LAD 160119/P4. Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.



Andris SKUDRA,
LLKC konsultants
augkopībā
e-pasts:
andris.skudra@llkc.lv
tālrs. 29445090



Ilze SKUDRA,
LLKC konsultante
augkopībā
e-pasts:
ilze.skudra@llkc.lv
tālrs. 63050577



Laura KIRSANOVA,
Mg. agr.
e-pasts:
lludevika@gmail.com

AUGKOPIĀ

KAITĪGO ORGANISMU IEROBEŽOŠANA VASARAS KVIEŠOS INTEGRĒTĀ SAIMNIEKOŠANĀ

Divās saimniecībās jau piecus gadus dažādos Latvijas reģionos tika ierīkoti demonstrējumi par laukaugiem kaitīgo organismu ierobežošanu. Demonstrējumus ierīkoja LLKC sadarbībā ar saimniecībām: Kurzemē – SIA “Upeskalni AB” Kuldīgas novada Padures pagastā un Vidzemē – z/s “Lejasciņi” Valkas novada Ērgemes pagastā.

Demonstrējuma mērķis: praktiski parādīt laukaugiem kaitīgo organismu ierobežošanas iespējas, ievērojot kaitīgo organismu izplatību laukaugu sējumos, konstatējot pielietotās augu aizsardzības metodes ekonomisko efektivitāti.

Uzdevumi:

- Salīdzināt laukaugu kaitīgo organismu dinamiku Vidzemes un Kurzemes reģionos;
- Parādīt dažādu laukaugu kaitīgo organismu ierobežošanas iespējas, strādājot ar integrētas audzēšanas metodēm;
- Noteikt pielietoto augu aizsardzības līdzekļu ekonomisko efektivitāti atkarībā no izmantotās augu aizsardzības metodes;
- Nodrošināt publicitāti demonstrējumam, organizējot lauka dienu vienreiz gadā un publiskojot iegūtos rezultātus.

Demonstrējuma varianti – kaitīgo organismu ierobežošana laukaugu sējumos:

Integrētā kaitīgo organismu ierobežošana, balstoties uz kaitīgo organismu monitoringa datiem un prognozēm par to attīstības dinamiku.

Saimniecībā izmantotā kaitīgo organismu ierobežošana, balstoties uz saimnieka personīgo pieredzi.

Kontrole, nelietojot augu aizsardzības līdzekļus slimību un kaitēkļu ierobežošanai pavasarī (insekticīdi un fungicīdi). Kontroles variantā dots pamatmēslojums un virsmēslojums, pavasarī smidzināts ar herbicīdu.

Arī šajā demonstrējuma gadā ierīkošanas vietā saimniecības tehnoloģijas variantā saimniekiem bija brīva izvēle pielietot to tehnoloģiju, gan sējot, gan mēslojot, gan veicot augu aizsardzību, kādu pats saimnieks bija plānojis. Integrētajā variantā lēmumu, ar



Foto: Daiga Mellere

SIA “Upeskalni AB” demonstrējums vasaras kviešos

kādiem paņēmieniem tiks ierobežots kaitīgais organisms, pieņēma konsultants kopā ar lauksaimnieku.

SIA “Upeskalni AB” maija sākumā iesēja vasaras kviešus ar izsējas normu 215 kg ha⁻¹, pamatmēslojumā tika iestrādāts NPK 10-26-26 (235 kg ha⁻¹). 20.05. (AS 12), apsekojot sējumu, tika novērotas divdīgļlapju nezāles (tūrma fitenis, parastais aklis, usne, dārza mīkstpiene, maura sūrene, balanda, ķeraīnu madara), līdz ar to 26.05. visā laukā tika lietoti herbicīdi Estet 600EC (0,7 l ha⁻¹) + Grodyl (0,02 l ha⁻¹). Veicot monitoringu 05.06. (AS 31), slimības netika konstatētas, herbicīds iedarbojies, līdz ar to nezāles nomāktas, bet nebija iedarbojies uz parasto akli!

Sējumā regulāri tika lietoti mēslošanas līdzekļi, virsmas aktīvā viela – Kemiwett Plus (0,1 l ha⁻¹) + Multiple (0,5 l ha⁻¹), kas satur magniju (Mg) 84, varu (Cu) 110, mangānu (Mn) 295 un cinku (Zn) 84 g l⁻¹, kā arī amonija sulfonitrāts NS 30-7 (200 kg ha⁻¹).

Novērtējot sējumu 13.06. (AS 37), konstatētas pirmās dzeltenplankumainības pazīmes, tika atrasti arī pirmie labības lapgrauža bojājumi, saimniecība pieņēma lēmumu saimniecības variantā lietot fungicīdu Variano Xpro (pēc marķējuma jāizlieto līdz 30.07.2022.) (0,8 l ha⁻¹) + Combipol Epsa (magnija sulfāts ar mikroelementiem: mangānu un cinku) (4,5 kg ha⁻¹). Integrētajā variantā, ņemot vērā VAAD ieteiktos kritiskos sliekšņus, fungicīds netika lietots.

2022. gada vasara (jūnijs–augusts) bija ar Latvijas vidējo gaisa tempera-



Foto: Iona Krūmiņa

Z/s “Lejasciņi” demonstrējums vasaras kviešos

tūru +18,1 °C. Lai gan jūnija sākumā un vidū bija dienas, kad gaisa temperatūra bija zem klimatiskās normas, jūnija beigās piedzīvojām karstuma vilni. Arī jūlijā karstais laiks mijās ar vēsākām dienām. Tā kā laika apstākļi nebija labvēlīgi slimību attīstībai, tad šogad konkrētajā laukā varēja iztikt bez fungicīdu lietošanas. Regulāri veicot monitoringu, novēroja, ka slimību izplatība un attīstība notika lēni. Jūlija vidū vasaras kviešos, piemēram, dzeltenplankumainība bija sasniegusi tikai 2,4% izplatību saimniecības variantā un 6,5% integrētajā variantā. Labību lapgraužu kāpuri visu sezonu svītrveidā bojāja lapas, tā kā vasaras kviešiem lapu plātnes ir mazākas, tad pastāv iespēja, ka stiebrs var palikt bez pietiekami funkcionēt spējīgām lapām. Tāpēc, monitorējot labību sējumus, jāpievērš uzmanība ne tikai slimību izplatībai, bet arī kaitēkļu bojājumiem. Demonstrējuma laukā bojājumu nebija tik daudz, lai lietotu insekticīdus.

Augusta sākums iesākās karsts, Kurzemē ilgstoši nebija nokrišņu, līdz ar to piedzīvojām arī sausuma periodu, pēc kura vairākas dienas ilgstoši lija lietus un raža tika novākta tikai augusta beigās, iegūstot par 0,14 t ha⁻¹ vairāk saimniecības variantā nekā pārējos. Aprēķinot bruto segumu 1, šis bija gads, kad integrētajā un kontroles variantā netika gūts ekonomiskais ieguvums. Saimniecības variantā aprēķinātais bruto segums 1 – 674 EUR ha⁻¹, integrētajā un kontroles – 669 EUR ha⁻¹. Starpība nav būtiska.

► 7. lpp.

Vasaras kviešu augu attīstība un kaitīgo organismu novērojumi z/s “Lejasciņi”

| Datums | Augu attīstības stadija | Kaitīgie organismi | Novērojumi | Piezīmes |
|-----------|-------------------------|--|----------------------------------|--|
| 16.05.22. | AS 12-14 | - | - | |
| 22.05.22. | AS 14-15 | - | - | |
| 01.06.22. | AS 21-30 | Sārņaugi: vasaras rapsis un nezāles: zvēres, gaiļšāres, balandas u. c. | Nezāles pārņem sadīgušos kviešus | 08.06.222. lietots herbicīds Primus 0.1 l ha ⁻¹ un TBM 75 0.02 l ha ⁻¹ (visos variantos) |
| 09.06.22. | AS 31-39 | | | |
| 13.06.22. | AS 41-49 | | | |
| 27.06.22. | AS 65 | | | |
| 04.07.22. | AS 69-71 | | | |
| 11.07.22. | AS 73 | Uz apakšējām lapām novērotas kviešu lapu dzeltenplankumainības pazīmes | Slimības izplatība 4% | Lauka diena 12. jūlijā |
| 19.07.22. | AS 77-83 | Uz apakšējām lapām novērotas kviešu lapu dzeltenplankumainības pazīmes | | |
| 16.08.22. | AS 87-89 | | | |
| 23.08.22. | AS 89 | | | Raža novākta septembra vidū |

◀ 6. lpp.

Atziņas un secinājumi

1. Ekonomiskais ieguvums, strādājot ar atšķirīgām metodēm, ne vienmēr būs par labu integrētajiem variantiem.

2. Strādājot ar integrētajām augu audzēšanas metodēm, jāatceras, ka ekonomika ir tikai instruments, ar kura palīdzību var sasniegt ilgtspējīgu attīstību, bet vide ir ilgtspējīgai attīstībai nepieciešamais pamats.

3. Lietojot mazāk ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus, ilgtermiņā tiks saglabāta galvenā resursa – augsnes – auglība, tiks saglabāta tīraka, nepiesārņotā vide.

Saimniecībā “Lejasciņi” demonstrējums ierīkots laukā, kur augšņu analīzes uzrāda pH 6,9, organiskā viela 3,4%, K₂O – 195 un P₂O₅ – 89 mg kg⁻¹. Priekšaugi lauka pupas, lauka lielums 16,27 ha. Atbilstoši mēslošanas plānam 1. maijā pirms sējas uz lauka tika izklidēts pamatmēslojums kālija hlorīds vidēji 90 kg ha⁻¹ un MAP (N-12 un P-52) vidēji 220 kg ha⁻¹ un pēc tam veikta apstrāde ar rugaines kultivatoru. Sēja tika veikta maija sākumā ar sertificētu vasaras kviešu sēklu šķirni *KWS SCIROCCO*, izsējas norma 450 dīgstošas sēklas m⁻². Vasaras kvieši iesēti sertificētās sēklas ieguvei, jo saimniecība nodarbojas ar sēklu gatavošanu un tirdzniecību. Demonstrējums ierīkots trīs variantos, katrs 0,5 ha platībā.

Demonstrējuma uzturēšanas laikā veikti kaitīgo organismu un augu fenoloģiskie novērojumi: Monitorings uzsākts no 2022. gada 16. maijā un pabeigts 2022. gada 23. augustā (tabula).

Šajā gadā bija ļoti kontrastaini laikapstākļi, maijā ilgu laiku novērojamas salnas, mēneša beigās stiprs lietus. Jūnijs bija ļoti silts un sauss. Toties jūlijs bija pavēss un bagāts ar nokrišņiem, kas palīdzēja ražas veidošanā. Augusts bija ļoti labs ražas nobriešanai un novākšanai. Toties septembrī bija nepastāvīgs laiks.

Veikti sējuma kopšanas pasākumi: kviešiem dots pamatmēslojums – 220 kg ha⁻¹ MAP (NP 12-52) un kālija hlorīds 90 kg ha⁻¹. Virsmēslojums Yara Axan 150 kg ha⁻¹ (N 27 un S 4). Lapu mēslojums Yara vita Mancozin – 1 l ha⁻¹ (ārpusakņu mēslojums, kas satur mangānu 18,9%, varu 6,3% un cinku 4,8%).

Augu aizsardzībai nezāļu ierobežošanai 8. jūnijā lietots herbicīds Primus 0,1 l ha⁻¹ un TBM 75 WG 0,02 kg ha⁻¹ (labību sārņaugu un nezāļu ierobežošanai) visos variantos. Kopā ar herbicīdu tika smidzināts Yara Mancozin 1 l ha⁻¹.


Vasaras kvieši nokulti septembra vidū un iegūta raža 4,47 t ha⁻¹, starp variantiem atšķirību nebija. Nosakot graudu kvalitāti, iegūts proteīna saturs 13,6%, lipekļis – 27,4%, tilpummasa – 77,2 kg HI⁻¹. Aprēķinot ekonomisko efektivitāti, bruto segums 1 iegūts 1012,00 eiro ha⁻¹, tā kā starp variantiem nebija atšķirību, tad visos variantos iegūts vienāds bruto segums 1.

Atziņas un secinājumi

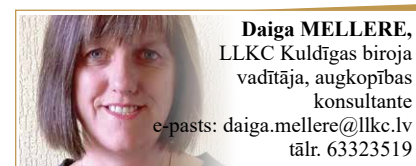
1. Integrētā audzēšanā ļoti svarīgi ir ievērot visus augkopības pamatprincipus: augu seku, sēt pārbaudītu un kodinātu sēklas materiālu, nevei-

dot sabiezinātus sējumus, jo tur var attīstīties slimības. Sekot līdz meteoroloģiskajām prognozēm, lai varētu paredzēt kaitēkļu un slimību attīstību, veikt novērojumus, lai ierobežotu pēc nepieciešamības kaitīgos organismus.

2. Šī gada vasarā tika konstatēts, ka lauka pupas ir labs priekšaugi graudu audzēšanai, darbojas kā augsnes ielabotājs un slāpekļa piesaistītājs. Tāpēc saimniecībā augu maiņā iekļauj vairāk tauriņziežu kā pupas un zirņus.

3. Lauka dienā uzskatāmi varēja novērtēt kaitīgo organismu izplatību un integrētās audzēšanas metodes saimniecībā. 

Demonstrējums ierīkots LAP 2014.-2020. apakšpasākuma “Atbalsts demonstrējumu pasākumiem un informācijas pasākumiem” ietvaros. LAD līguma Nr. LAD240118/P28. Demonstrējuma tēma: Laukaugiem kaitīgo organismu ierobežošana dažādos Latvijas reģionos (28. lote). Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.



LAUKU ATTĪSTĪBA

LAUBERES PAGASTĀ KĻUVUŠI PAR ĪSTIEM “NEPILSĒTNIEKIEM”

Ja vēl pirms sešiem gadiem kādā intervijā Inguna Knodze stāstīja, kā ar vīru Gintu ilgi un pamatīgi apsvēruši lēmumu pārdot māju Rīgā, lai dzīvotu laukos, pieredzot gadalaiku maiņas un ēdot pašaudzētus tīrus produktus, tad nu jau viņi ir kļuvuši, pašu vārdiem runājot, par īstiem “nepilsētniekiem” savā bioloģiskajā saimniecībā Ogres novada Lauberes pagasta “Stūrīšos”.

Nevenam no abiem, uzsākot saimniekošanu, nebija lauksaimnieciskās izglītības, tomēr, pat dzīvojot Rīgā, dārzeni, augļi un ogas savas ģimenes un radu vajadzībām tika veiksmīgi izaudzēti. Pārceļoties uz “Stūrīšiem”, nebija sapnis gāzt kalnus un kļūt par lieliem lauksaimniekiem, bet gan izveidot savu mazo bioloģisko saimniecību, lai aizvien lielāku daļu pārtikas produktu savam galdam pagādātu paši – svaigus, garšīgus un nekaitīgus. Tāpat arī rast prieku, piedāvājot savu izaudzēto citiem cilvēkiem, kuriem ir līdzīgas vērtības par tīru pārtiku. Mazai ģimenes saimniecībai ir jādodomā un jāsaimeko ilgtspējīgi, neradot draudus nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanai, tāpēc bioloģiskās saimniekošanas metodes bija pašsaprotama izvēle. Savā saimniecībā abi laulātie draugi pamatā darbojas divatā, reizēm arī meita piepalīdz, kad ir brīvs brīdis no studijām.

“Stūrīši” atrodas ļoti labā vietā no dažādiem aspektiem – tuvu pagasta un novada centram, tuvu noieta tirgiem un pircējiem lielajās apkārtnes pilsētās,



Inguna un Gints Knodzes

pavisam netālu no Latvijas ģeogrāfiskā centra. Saimniecībā meža ielokā ir 8 ha zemes, kuru nav skārusi intensīvā lauksaimniecība, kas šķīta īpaši svarīgi, iegādājoties īpašumu. Augsne – smilšmāls ar zemu gruntsūdens līmeni, kuras apsaimniekošanā tiek ievērota augu seka, sēts zaļmēslojums un izmantoti citi dabiski mēslošanas līdzekļi. Ilgtspējīgā saimniekošanā saimnieki ietver arī saules paneļus uz mājas, energoefektīvu spuldžu lietošanu, lietus ūdens izmantošanu, kompostēšanu un atkritumu šķirošanu, dabai draudzīgu tīrīšanas un mazgāšanas līdzekļu lietošanu. Ar LLKC konsultantu palīdzību realizēts projekts “Atbalsts uzņēmējdarbības uzsākšanai, attīstot mazās lauku saimniecības”, tā

ietvaros iegādājoties zemes apstrādes tehniku un izbūvējot siltumnīcu, tādējādi padarot darbību efektīvāku.

Plaša daudzgadīgo augu kolekcija

Jau daudzus gadus saimniecībā ir plaša daudzgadīgo augu kolekcija, tiek audzēti ziemciešu stādi un, sākot no pavasara, tirgoti lielākajos stādu gadatirgos. Kad pāris atnāca dzīvot uz laukiem un izveidoja bioloģisko z/s “Stūrīši”, bija jādodomā, ko vēl audzēt tirgum papildus ziemcietēm, un izvēle krita uz ķirbju audzēšanu. Ar ziemcietēm daudz darba agrā pavasarī, ķirbju stādus audzē siltumnīcā un uz lauka stāda vēlā pavasarī, ķirbju raža ienākas vēl rudenī, un līdz ar to var saimniecību nodrošināt ar ienākumiem rudens periodā.

Saimniece stāsta: “Ķirbjus izvēlējāmies, jo tos tiešām iespējams godīgi izaudzēt ar bioloģiskām metodēm, ļoti interesanti – tik daudz dažādu šķirņu un krāsu, garšu! Esam izvēlējušies audzēt dažādu šķirņu nelielus cepamķirbjus, jo tiem nav raksturīgās ķirbju garšas, tos iespējams izlietot vienā ēšanas reizē, ēdami ar visu mizu – tāpat skaisti, veselīgi, garšīgi un viegli pagatavojami, nav pat jāmizo! Četrus gadus tirdziņos lielā pannā cepam mazo ķirbīšu šķēles ar visu mizu un piedāvājam degustāciju, lai cilvēki nogaršo, novērtē. Šogad jau tiešām liels gandarījums, jo cilvēki atpazīst, novērtē, viņiem garšo.”



Dāvanas svētkiem tiek saņotas speciālā iepakojumā

► 9. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 8. lpp.

Dažādība un kvalitāte

Saimniekojot Inguna un Gints ir sapatuši, ka nelielai saimniecībai, lai izdzīvotu, jāpiedāvā dažādība un kvalitāte, pašiem jābūt čakliem un radošiem, jāpiedāvā aizvien jauni produkti, jāpārstrādā pašu izaudzētais, lai no ķirbja kompostā izmestu tikai kātu – bezatkritumu jeb *zero waste* dzīvesveids. Tāpēc nelielos daudzumos viņi audzē arī dažādus citus bioloģiski sertificētus dārzeņus – gurķus, kabačus, tomātus, papriku, čili, sviesta pupiņas, bietes, salātus, mangoldus, lapu kāpostus u. c. Tāpat audzē arī ķiplokus un sīpolus. Ir iestādīti plūškoki, irbenes, sausserži un pīlādži, lai vēlāk izmantotu, gatavojot dažādus ķirbju pārstrādes produktus. Ziemas sezonā pārdošanai tiek piedāvāti tikai pašu saimniecībā izaudzēto dārzeņu un augļu pārstrādes produkti.

No ķirbjiem saimniece gatavo dažādas marmelādes ar ogām, ķirbju čatnījumus, marinētus ķirbjus, ķirbju sulu u. c. Piedāvājumā ir arī dažādi citi marinējumi, salāti, pikantā čili marmelāde u. c. Piedāvājums katru gadu mainās atkarībā no izaudzētas ražas, un katru gadu pievieno aizvien kādu jaunu produktu. Šogad tapa marmelāde “Ķirbis upenēs” un zaļā pikantā marmelāde no čili un paprikas. Saimniecībā audzē arī tējas augus un piedāvā skaistus krāsainus svaigus tējas pušķus, un ziemai kaltētas tējas tūtas. Ir iespēja iegādāties izaudzēto vai saražoto arī skaistā dāvanu noformējumā – Ziemassvētkos produkti nopērkami skaisti dekorētās “apsnigušās” mājīnās un kastītēs, top ķiploku veselības pušķi un sīpolbizes, lai priecētu gan dāvanu saņēmēju vēderus, gan pildītu sirdis ar svētku prieku! “Stūrīšos” domā



zaļi un produkciju piedāvā dabai draudzīgos un pārstrādājamos iepakojumos.

Saimniece Inguna jau no bērnības vecāku mājās bijusi iesaistīta darbiņos ar sīpolpuķu un rožu stādu audzēšanu. Tā arī pieaugot ir pietrūcis “zaļo pirkstiņu” sajūtas un papildus inženiera izglītībai apgūta vēl floristes profesija. Šī māksla šobrīd tiek mācīta arī citiem, agrāk vadīti arī vairāki ziedu veikali, bet tagad galvenokārt tiek likta lietā prasme, veidojot burvīgi skaistus un tai pašā laikā veselīgus pušķus svētkiem un ikdienai, izmantojot tajos gan ziedus, gan arī veselīgus un vizuāli pievilcīgus dārzeņus.

Tirdziņi kā svētki

Produkcija lielākoties nopērkama dažādos tirdziņos, kā arī tiek piegādāta pastāvīgajiem klientiem. Inguna stāsta, ka ir divi ļoti mīļi tirdziņi kuros piedalās kā svētkos – *Slow Food* Straupe tirdziņi ar īpašu auru, un viņi ir arī *Slow Food*



Vienmēr cieņā ķirbis

kustības biedri; un otrs tirdziņš ar līdzīgi domājošiem cilvēkiem un super enerģiskām rīkotājmeitenēm *Mūsu Bio tirgus* Siguldā. “Stūrīšu” saimniekiem prieks, ka šogad daudz aktīvu pasākumu notiek arī tepat Ogres novadā. “Ogre rulle” rīko tirdziņus tikai Ogres novada mazajiem ražotājiem ar sauķi – Atbalsti savējos! Tāpat pavisam nesen novembra izskaņā notika Ogres novada uzņēmēju diena “Iemirdzies Ogrē” (pasākums apvienots ar Ogres ikgadējā svētku apgaismojuma, kas vienmēr pulcē lielu interesentu un līdz ar to pircēju skaitu, iedegšanu), kur ar prieku piedalījās, bija pamanīti un reklamēti. Prieks censties! Tāpat “Stūrīšu” produkciju, tai skaitā Ziemassvētku dāvanu idejas, var meklēt un atrast “Novada Garšas” katalogā – www.novadagarša.lv. “Novada Garša” gardos pasākumus saimniecība ar dekoratīviem ķirbišiem bagātina jau vairākas sezonas.

Lauberes pagasta bioloģiskā saimniecība bija vieni no pirmajiem, kas šogad izmēģinājuma kārtā savus ķirbjus stādīja uz *CleanLiving BioAgri* kompostējamās plēves un saņēma pateicību, ka ļāvušies eksperimentēt ar jaunu produktu, tādējādi sargājot un saglabājot tīru Latviju.

Rosīšanās nebeidzas ar dārza sezonu

Rosīšanās nebeidzas ar sezonas noslēgumu dārzā, Inguna vienmēr darbojas, ražo, izgrezno, māca un plāno ko jaunu. Atpūsties fiziski sanāk vien janvārī un februārī, kad var plānot darbus, meklēt un pasūtīt sēklas jaunajai sezonai. Ir tik interesanti iegādāties jaunu šķirņu un krāsu dārzeņus, izaudzēt un atzīt par labu esam vai tomēr citu gadu atkal meklēt ko jaunu. Ar katru gadu tas kļūst grūtāk, jo patīk šķirņu dažādība – tiek audzēta violeta vai brūna paprika, melni čili, dzeltenas un baltas bietes, violetas sviesta pupiņas, rozā cūku pupas, un tā nevar vien apstāties. Interesanti pašiem un piesaista un ieinteresē arī pircējus.

Inguna un Gints atzīst: “Dzīvojot laukos, smagi strādājam, bet strādājam sev. Kopjam savu zemi, veidojam savu vidi tīru, esam saskaņā ar dabu, mums tas patīk.” Kā atklāj pati saimniece: “Tomēr vislabāk man patīk visu audzēt!”



Elina MASTEIKO,
LLKC Ogres biroja
uzņēmējdarbības konsultante
e-pasts:
elina.masteiko@llkc.lv
tālr. 28331239

LAUKSAIMNIECĪBA

DROŠA RĪCĪBA AR MĒSLOŠANAS LĪDZEKĻIEM



Mēslošanas līdzekļi

Minerālmēsļu transportēšana uz lauku

Vairāki mēslošanas līdzekļi, kas satur noteiktas ķīmiskas vielas, ir sprāgstvielu prekursori (Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 20. jūnija regula 2019/1148). Krimināli tendētas personas var tos izmantot noziedzīgos nolūkos sprāgstvielu pagatavošanai, kaut arī tos pārdod likumīgai lietošanai. Lai kontrolētu sprāgstvielu prekursoru tirdzniecību un to nelikumīgu izmantošanu, Eiropas Savienība ir noteikusi centralizētu mehānismu sprāgstvielu prekursoru aprītei.

Lauksaimniecībā plaši tiek izmantots amonija nitrāts ar slāpekļa saturu 16 procenti vai vairāk no mēslošanas līdzekļa masas, kas ir iekļauts regulas 2019/1148 I pielikumā un kuram saskaņā ar regulā noteikto ir noteikta ierobežota pieejamība, kā arī lauksaimniecībā tiek izmantoti mēslošanas līdzekļi, kas iekļauti regulas II pielikumā – kālija nitrāts, nātrija nitrāts, kalcija nitrāts un kalcija amonija nitrāts, attiecībā uz kuriem jāziņo par aizdomīgiem darījumiem un būtiskiem pazušanas gadījumiem un zādībām.

Nemot vērā, ka iepriekš uzskaitītie mēslošanas līdzekļi ir sprāgstvielu prekursori (saskaņā ar regulu 2019/1148), “Mēslošanas līdzekļu aprītes likumā” (turpmāk – likums) ir noteiktas prasības šādu mēslošanas līdzekļu tirdzniecībai.

Saskaņā ar likuma 5. pantā noteikto, lai iegādātos mēslošanas līdzekli, kurā amonija nitrāta slāpekļa saturs ir 16 procenti vai vairāk no mēslošanas līdzekļa masas, pircējam ir jāapliecina, ka tas iegādāto mēslošanas līdzekli lietos tikai augu mēslošanai vai jāuzrāda atļauja, kas izsniegta saskaņā ar normatīvajiem aktiem par civilām vajadzībām paredzēto sprāgstvielu aprīti.

Savukārt tirgotājam par šādu mēslošanas līdzekļa pārdošanu grāmatvedības reģistrā jānorāda amonija nitrātu saturoša mēslošanas līdzekļa nosaukums un pamatsastāvs, kā arī pircēja personas kods (fiziskajai personai) vai nodokļu maksātāja reģistrācijas numurs (juridiskajai personai).

Likumā ir noteiktas prasības, ka tirgotājam pirms mēslošanas līdzekļu, kas ir arī iepriekš uzskaitītie sprāgstvielu prekursori, tirdzniecības uzsākšanas ir jāiesniedz Valsts augu aizsardzības dienestā (turpmāk – VAAD) tirdzniecības vietas saraksts, norādot tirdzniecības vietas faktisko adresi. Mainot tirdzniecības vietu, tirgotājam nekavējoties jāinformē VAAD par jaunās tirdzniecības vietas faktisko adresi. Tirgotājam dokumentus par pārdotajiem šāda veida mēslošanas līdzekļiem, kuri ir arī sprāgstvielu prekursori, jāglabā piecus gadus. Kā arī tirgotājiem katru gadu līdz 31. janvārim jāiesniedz VAAD informācija par apjomu, kādā iepriekšējā gadā pārdoti mēslošanas līdzekļi, kuri ir arī sprāgstvielu prekursori.

Plaši lietots slāpekļa minerālmēsļu veids ir amonija nitrāts. Pēc Valsts augu aizsardzības dienesta sniegtajiem datiem, Latvijā 2021. gadā ievada 96 566 tonnas amonija nitrāta.

Latvijā, līdzīgi kā citās Eiropas Savienības dalībvalstīs, reģistrējot amonija nitrāta mēslošanas līdzekli, kurā amonija nitrāta slāpekļa saturs ir 28 procenti vai vairāk no mēslošanas līdzekļa masas, par to tiek prasīts iesniegt pozitīvu detonācijas testa rezultātu, kas apliecina tā drošību. Ar 2022. gada 16. jūliju tiek piemērota Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 5. jūnija Regula (ES) 2019/1009, ar ko nosaka noteikumus, kā tirgū dara pieejamus ES mēslošanas līdzekļus, un ar ko groza Regulas (EK) Nr. 1069/2009 un (EK) Nr. 1107/2009 un atceļ Regulu (EK) Nr. 2003/2003, kas attiecībā uz amonija nitrāta ES mēs-

► 11. lpp.



Makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kartes var iegādāties internetā: makskeresanaskarte.lv.

Izplatītājs: Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs, tālr. 29460886.

◀ 10. lpp.

lošanas līdzekļiem ar augstu slāpekļa saturu nosaka, ka to ražošanas procesā detonācijnoturības tests jāveic ik pēc 3 mēnešiem.

Savukārt par amonija nitrāta, kālija nitrāta, nātrija nitrāta, kalcija nitrāta, kalcija amonija nitrāta pareizu un drošu uzglabāšanu, kā arī transportēšanu ir atbildīgs lauksaimnieks, kurš šo produktu iegādājies.

Regulas Nr. 2019/1148 13. pants nosaka, ka dalībvalstis paredz noteikumus par sankcijām, kas piemērojamas par šīs regulas pārkāpumiem, un veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to īstenošanu. Līdz ar to Latvijā patlaban notiek darbs pie Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem sprāgstvielu prekursoru aprites jomā. Likuma mērķis ir nodrošināt sprāgstvielu prekursoru aprites noteikumu ievērošanu un atturēt personas no pārkāpumu izdarīšanas. Likums ne tikai nosaka administratīvos pārkāpumus sprāgstvielu prekursoru aprites jomā un sodus par tiem, bet nosaka arī institūcijas kompetenci, kura veiks administratīvo pārkāpumu procesu. Atbilstoši Regulas 2019/1148 11. panta 1. punktam likumā būs noteikts, ka valsts inspekcijas iestādes funkcijas pildīs Valsts policija, kā arī Valsts policija būs institūcija, kas veiks Administratīvā pārkāpuma procesu par šī likuma pantos minētajiem pārkāpumiem. Sodi tiks piemēroti par neatļautām darbībām ar sprāgstvielu prekursoriem, informēšanas un instruēšanas pienākuma nepildīšanu sprāgstvielu prekursoru jomā, informācijas nesniegšanu valsts inspekcijas iestādei, kā arī par neziņošanu par aizdomīgiem darījumiem ar sprāgstvielu prekursoriem, to zādzību un pazušanu.

Valsts drošības dienestam saskaņā ar Ministru kabineta 2021. gada 11. februāra noteikumiem Nr. 95 "Kārtība, kādā ziņo par sprāgstvielu prekursoriem" ir uzticēta kontaktpunkta funkcija tieši ziņošanai par aizdomīgiem darījumiem ar sprāgstvielu prekursoriem, to zādzību un pazušanu. Aizdomīgs darījums ir jebkāds prekursoru pirkums, kas atšķiras no parastajām pirkuma īpatnībām vai mijiedarbības. Piemēram, gadījums, kad iespējams pircējs šķietami nav pārliecināts par paredzēto lietojumu vai nespēj to izskaidrot, gatavojas pirkt neparasti lielu daudzumu vai nevēlas uzrādīt personu

apliecinošus dokumentus, vai uzstāj, ka izmantos neparastus samaksas paņēmienus, tostarp lielas skaidras naudas summas. Komersantiem ir tiesības atteikties aizdomīgu darījumu. Savlaicīga informācijas sniegšana ir svarīga, lai novērstu personu prettiesiskās aktivitātes un garantētu sabiedrības drošību.

Ziņot par šādiem gadījumiem var, zvanot uz Valsts drošības dienesta dežurdaļas tālruni 67208964 vai rakstot uz e-pastu kontaktpunkts@vdd.gov.lv.

Tomēr, lai izvairītos no šādām situācijām, Eiropas Komisijas Pamatnostādnēs (2020. gada 24. jūnijs) par to, kā īstenot Regulu (ES) 2019/1148 par sprāgstvielu prekursoru tirdzniecību un lietošanu, ir norādīti arī praktiski ieteikumi, kā drošāk uzglabāt sprāgstvielu prekursorus.

Praktiski ieteikumi:

- noliktavu vai konteineru nodrošināšana pret uzlaušanu;
- piekļuves ierobežošana telpām, kurās tiek uzglabāti reglamentēti sprāgstvielu prekursori;
- neaizsargāto zonu izgaismošana visapkārt īpašumam;
- kur iespējams, slēdžu ierīkošana pie durvīm, pirmā stāva logiem un visiem pārējiem viegli pieejamajiem logiem;
- ielašanās signalizācijas uzstādīšana;
- videonovērošanas izmantošana;
- periodiska krājumu pārbaudīšana, lai konstatētu pazušanas gadījumus vai zādzības;
- liegt piekļuvi tiem darbiniekiem, kuru darba pienākumi nav saistīti ar noliktavām un to saturu;
- liegt piekļuvi nepiederošām personām.

Pilns Regulas teksts pieejams vietnē: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/1148/oj/?locale=LV>

Vairāk par mēslošanas līdzekļu – sprāgstvielu prekursoru – tirdzniecības nosacījumiem var lasīt VAAD mājaslapā: https://www.vaad.gov.lv/lv/jaunums/meslosanas-lidzeklu-spragstvielu-prekursoru-tirdzniecibas-nosacijumi-0?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

Informāciju sagatavoja Valsts drošības dienesta Pretterorisma centrs sadarbībā ar Zemkopības ministriju

Vienīgais SPECIALIZĒTAIS LOPKOPĪBAS ŽURNĀLS LATVIJĀ!



- Aktualitātes piena un gaļas lopkopībā, kā arī zirgkopībā.
- Intervijas ar nozares līderiem.
- Saimnieku pieredzes stāsti no visiem Latvijas novadiem.
- Praktiski profesionāļu padomi piena un gaļas lopu audzētājiem.
- Informācija par nozarei saistošām likumdošanas izmaiņām.
- Jaunumi no Latvijas un pasaulē tirgiem.

Izdevējs: Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs.

Žurnālu "Latvijas Lopkopība" iespējams abonēt VAS "Latvijas Pasts" pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu iespējams veikt arī elektroniski "Latvijas Pasts" mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.pasts.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2023_gads/

**Abonēšanas cena
6 mēnešiem – 19,50 eiro,
3 mēnešiem – 9,90 eiro.**



MEŽSAIMNIECĪBA

KĀ RĪKOTIES, JA ZVANA UZMĀCĪGI PIRCĒJI?

Čiekurs

INFORMATĪVS IZDEVUMS MEŽA ĪPAŠNIEKIEM

Strādājot Meža konsultāciju pakalpojumu centrā (MKPC) vairāk nekā desmit gadu, meža īpašnieki man daudzreiz vaicājuši padomu, kā rīkoties, ja zvana uzmācīgi un neatlaidīgi uzpircēji, grib pirkt viņiem izstrādei paredzētās cirsma un piedāvā meža īpašuma apsaimniekošanu. Savā praksē esmu sastapies arī ar gadījumiem, kad privātajos meža īpašumos veikta cirsmu sagatavošana izstrādei bez īpašnieka ziņas.

Runājot par cirsmas vērtību, viennozīmīgi tā ir tā naudas summa, par kādu to īpašnieks pārdod, kas var nebūt tā pati lielākā, ko nosaka pēc šodienas cenām.

Pirmais, ko iesaku meža īpašniekam, ir papētīt atsauksmes par uzņēmumu, kurš vēlas pirkt cirsmas, kā arī pajautāt vairākiem uzņēmumiem, kādu cenu tie piedāvā, un izvēlēties to uzņēmumu, kas ir izdevīgāks. Te jāpiebilst, ka obligāts priekšnoteikums ir iepazīties ar cirsmas pirkšanas un pārdošanas līgumu, to rūpīgi izlasīt un veikt labojumus, ja tādi nepieciešami, kas vēlāk pēc līguma neizlasīšanas un parakstīšanas var radīt problēmas.

Minēšu dažas būtiskākās lietas, ar



Pirms cirsmas pārdošanas ieteicams visu kārtīgi pārdomāt un, ja nepieciešams, konsultēties ar speciālistu

ko man nācies saskarties ikdienā, – līgumā nav minēta konkrēta persona, kurai ir tiesības parakstīt šo līgumu, par izvešanas ceļu sakārtošanu pēc izstrādes, par saglabājamiem ekoloģiskajiem kokiem. Tie reizēm tiek aizstāti ar mazākām dimensijām un neatbilstoši to prasībām. Par krautuves vietu satīrīšanu pēc izstrādes. Tāpat jāmin, ja līgums ir sastādīts uz vairākām lappusēm, tad uz katras lappuses jāuzliek paraksts gan pircējam, gan pārdevējam un tam jābūt caurauklotam, lai pēc tam nevarētu kaut ko mainīt kāda no līguma slēdzēju pusēm.

Vēl īpašniekam pirms pārdošanas iesaku uzmērīt kokus jeb dastot. To veic, lai noteiktu precīzāk krāju cirmā. Dastošanu iesaku veikt neat-

karīgiem dastotājiem. Nebūtu normāla prakse, ja dastošanu veic tas pats uzņēmums, kas paredzējis veikt mežizstrādi. Šie uzņēmumi piedāvā uzmērīšanu veikt bez maksas, kam daži īpašnieki, negribēdami maksāt par šo pakalpojumu, piekrīt.

Esmu par to jau runājis vairākos semināros, arī rakstījis laikrakstos, bet joprojām šādi gadījumi atkārtojas. Skumīgākais ir tas, ka īpašnieki nemācās no savām kļūdām un atkārtos tās. Ir tāds sakāmvārds: “Septiņas reizes nomēri un vienreiz nogriez.” Tādēļ iesaku meža īpašniekiem pirms pārdošanas visu kārtīgi pārdomāt un, ja nepieciešams, konsultēties ar zinošu speciālistu. **LU**

Andris Vīrs, MKPC Ziemeļvidzemes nodaļas vecākais mežsaimniecības konsultants

PADOMI AUGOŠĀ MEŽĀ (CIRŠANAS TIESĪBU) PĀRDOŠANAI

Pirms pārdošanas darījuma uzsākšanas īpašniekam noteikti vajadzētu vērsties Valsts meža dienestā, lai saņemtu sava meža aktuālos nogabalu rādītājus (aktuālo izdruku) vai arī to tagad iespējams izdarīt attālināti ar portāla www.latvija.lv palīdzību, saņemot informāciju par savu īpašumu Meža valsts reģistrā. Tur arī būs redzams, cik veca ir mežaudze, vai tā ir jau tagad cērtama vai varbūt pēc pāris gadiem. Noteikti jāņem vērā, ka ciršanas vecumu nesaņiegušu mežaudzi tagad var nocirst arī pēc caurmēra. Vidējais mežaudzes caurmērs ir redzams aktuālajos datos. Katras mežaudzes koksnes apjoms (kubatūra) ir redzams aktuālajā izdrukā, bet tā ir audzes kopējā kubatūra.

Lai pārdotu ciršanas tiesības (cirsma), meža īpašniekam jāorientējas

meža apsaimniekošanā vai jāvēršas pie meža speciālista, kas palīdzēs saplānot cirsmas. Ja tās būs kailcirtes, cirsmas nepieciešams iestīgot un novērtēt izcērtamos kubikmetrus (izmērīt kokiem augstumu un caurmēru), lai ar speciālas programmas palīdzību varētu noteikt kubatūru. Tas nepieciešams, lai noteiktu pārdošanas cenu.

Vērtējumu ir iespējams pasūtīt pakalpojumu sniedzējiem. Pirms ciršanas tiesību pārdošanas Valsts meža dienestā jāizņem ciršanas apliecinājums (atļauja) koku ciršanai. Cirsmas var pārdot fiziskai vai juridiskai personai vai arī izolē. Pārdodot mežu, ieteicams to piedāvāt vairākiem pircējiem, lai varētu salīdzināt cenas un izvēlēties visizdevīgāko piedāvājumu. Pārdodot cirsmu, noteikti būs

jānoformē **cirsmas pirkuma līgums**, kas garantēs šī darījuma likumību.

Ik pa laikam ir gadījumi, ka aprāpīts kāds meža īpašnieks. Tāpēc ieteikums, pārdodot cirsmu, vienmēr vadīties pēc principa, ka samaksa par mežu tiek pārskaitīta līguma slēgšanas brīdī. Pieļaujot iespēju, ka nauda tiks samaksāta vēlāk vai pēc meža izstrādes, pastāv risks, ka naudu var nesaņemt pilnā apmērā. Tāpēc to nevajadzētu pārdot ar pēcapmaksu.

Ja esat nolēmis pārdot ciršanas tiesības kailcirtē, jāņem vērā, ka likums paredz, ka būs jāveic meža atjaunošana, kam būs jāparedz zināmi līdzekļi.

Pārdodot cirsmas, mežs paliek īpašumā, un meža īpašnieks var turpināt rūpēties par savu meža īpašumu un saņemt ienākumus nākotnē. **LU**

MKPC

BRISELES GAITEŅOS

ES VIENOŠANĀS PAR MEŽU SAUDZĒŠANU

Decembra sākumā Eiropas Komisija (EK) panāca pagaidu politisku vienošanos starp Eiropas Parlamentu un Padomi par regulu, kas palīdzēs saudzēt ES mežus – noteiktas preču grupas, kuru ražošanas procesā nedrīkstēs notikt mežu izciršana.

EK norāda – jaunais likums nodrošinās, ka ES tirgū pieejamais galveno preču kopums vairs neveicinās mežu izciršanu un degradāciju ES un citur pasaulē. Tā kā ES ir liela šo preču patērētāja, šis solis palīdzēs apturēt ievērojamu daļu no globālās mežu izciršanas un mežu degradācijas, tādējādi samazinot siltumnīcefekta gāzu emisijas, un sargās bioloģisko daudzveidību.

Uzņēmumiem, kuri laiž ES tirgū palmu eļļu, liellopus, soju, kafiju, kakao, kokmateriālus un gumiju, kā arī atvasinātus produktus (piemēram, liel-

lopu gaļu, mēbeles vai šokolādi), jaunajiem noteikumiem stājoties spēkā, būs jāpierāda, ka produktu iegūšanai nav izcirsti meži. Šīs preces ir izvēlētas, pamatojoties uz rūpīgu ietekmes novērtējumu, kurā norādīts, ka tās ir galvenais mežu izciršanas veicinātājs lauksaimniecības paplašināšanās dēļ.

Jaunā regula nosaka stingras obligātās uzticamības pārbaudes uzņēmumiem, kuri vēlas laist attiecīgos produktus ES tirgū vai eksportēt. Operatoriem un tirgotājiem būs jāpierāda, ka produkti ražoti uz zemes, kas pēc 2020. gada 31. decembra netika izcirsta un atbilst visiem attiecīgajiem likumiem, kas ir spēkā ražošanas valstī. Uzņēmumiem būs arī jāievāc precīza ģeogrāfiskā informācija par lauksaimniecības zemi, kurā ir audzētas iegūtās preces, lai varētu pārbaudīt šo preču atbilstību regulas prasībām. Dalībvalstīm jāpārlicinās, ka noteikumu neie-

vērošanai tiek piemēroti efektīvi sodi.

Preču sarakstu regulāri pārskatīs un atjauninās, ņemot vērā jaunus datus, piemēram, mainīgos mežu izciršanas modeļus.

EK izmantos salīdzinošās novērtēšanas sistēmu, lai noteiktu mežu izciršanas un degradācijas riska līmeni – augstu, standarta vai zemu risku. Uzņēmumu pienākumi būs atkarīgi no riska līmeņa. Tas palīdzēs ES un tās partnervalstīm apturēt mežu izciršanu, vienlaikus pievēršot uzmanību vietējo kopienu un pamatiedzīvotāju situācijai.

Eiropas Parlamentam un Padomei tagad būs oficiāli jāpieņem jaunā regula, lai tā varētu stāties spēkā. Pēc tam operatoriem un tirgotājiem būs 18 mēneši, lai ieviestu jaunus noteikumus. Mikrouzņēmumiem un mazajiem uzņēmumiem būs ilgāks pielāgošanās periods, kā arī citi īpaši noteikumi. **LU**

LOPBARĪBAS PROTEĪNA JOPROJĀM PAR MAZ

EK publicējusi jaunāko ES lopbarības proteīna bilanci, sniedzot pārskatu par ražošanu ES, tirdzniecību (importu un eksportu) un visa veida proteīnavotu izmantošanu vietējā tirgū.

Pamatojoties uz pieejamajiem datiem par 2022./2023. gadu, tiek pieņemts, ka pieprasījums pēc lopbarības saglabāsies nemainīgs – tas būs 72 miljoni tonnu kopproteīna. Paredzams, ka ES pašpieietiekamība ar visiem proteīna avotiem saglabāsies 77% līmenī, ne-

skatoties uz to, ka ES kukurūzas raža šajā sezonā ir zemāka vasaras sausuma dēļ. ES joprojām ir pietiekams rupjās lopbarības nodrošinājums, un tā joprojām ir galvenais lopbarības proteīna avots, kas veido 42% no kopējā ES barības patēriņa. Visu eļļas augu sēklu miltu daļa veido 27% no kopējā barības proteīna patēriņa ES, un labības daļa veido 21%. Tomēr attiecībā uz eļļas augu sēklu miltiem ES saražo tikai 24% no lopkopības nozarei nepieciešamā daudzuma.

Proteīnaugu ražošanas attīstība un ES atkarības samazināšana no lopbarībā izmantojamā importētā proteīna ir aktuāla jau vairākus gadus. Tā ir aktuālāka nekā jebkad agrāk, ņemot vērā karu Ukrainā un rekordaugstās barības izmaksas. Paziņojumā par nodrošinātību ar pārtiku EK uzsvēra nodomu pārskatīt politiku un prioritātes, kas noteiktas 2018. gada ziņojumā par augu proteīna attīstību ES, norādot, ka tā ražošana būs viens no EK mērķiem turpmākajos mēnešos. **LU**

LAUKSAIMNIECĪBĀ NODARBINĀTO SKAITS SAMAZINĀS

Pērn turpinājās lauksaimniecības darbaspēka apjoma samazināšanās tendence ES – lauksaimniecības darbaspēka ieguldījums ES bija līdzvērtīgs 7,9 miljoniem pilnas slodzes darbinieku.

Lielākā daļa no kopējā lauksaimniecībā ieguldītā darbaspēka ir nealgots darbaspēks, 2021. gadā tas bija līdzvērtīgs 5,5 miljoniem pilnas slodzes darbinieku. Algots darbaspēks bija līdzvērtīgs 2,3 miljoniem pilnas slodzes darbinieku.

ES lauksaimniecības nozarē strādājošo skaitam jau sen ir tendence samazināties – no 2006. līdz 2021. gadam vidējais izmantotā lauksaimniecības darbaspēka apjoma samazinājuma temps visā ES kopumā bija 2,9% gadā. Samazināšanās tendence 2021. gadā turpinājās, lai gan lēnākā tempā (-1,0%).

Lielākajā daļā dalībvalstu 2021. gadā tika izmantots mazāks kopējais lauksaimnieciskā darbaspēka ieguldījums, īpaši krasam samazinājumam turpinoties Bulgārijā (-9,9%), Latvijā

(-8,9%) un Lietuvā (-6,6%). ES līmenī šos samazinājumus lielā mērā kompensēja lielāka darbaspēka izmantošana Spānijā (+6,3%).

Dažās dalībvalstīs, jo īpaši Austrijā, Spānijā, Rumānijā, Beļģijā, Zviedrijā un Nīderlandē, 2021. gadā tika izmantots vairāk algota lauksaimniecības darbaspēka nekā 2020. gadā, kas saistīts ar pieprasījumu pēc sezonas strādniekiem. **LU**

Pēc AG-Press materiāliem informāciju sagatavoja

Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

Termins, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskaiti, iesniegumu un atskaitu aplopošanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZŅĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2023. GADA JANVĀRĪ

| Terminš | Decembris | | | | | | | Janvāris | | | | | | | Februāris | | | | | | | | | | |
|--|-----------|---|----|----|----|----|----|----------|----|----|----|---|---|---|-----------|----|----|----|----|----|----|----|----|--|--|
| | 1 | 8 | 15 | 17 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 27 | 31 | 1 | 2 | 8 | 15 | 16 | 17 | 19 | 20 | 22 | 23 | 25 | 28 | | |
| Lauku att. programmas pasākumi | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| Pievienotās vērtības nodoklis (PVN) | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| Mikro-uzņēmumu nodoklis | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| Vāsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| Dabas resursu nodoklis | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| Darījumu kvīts | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| Skaidras naudas deklar. | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| Iedzīvotāju ienākuma nodoklis | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| Gada pārskats | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |

LOPKOPIĒBA

SAIMNIECĪBAS "BULLIŠI" RISINĀJUMI
GAĻAS LIELLOPU GANĀMPULKA APSAIMNIEKOŠANĀ

Gulbenes novada Rankas pagastā kopš 2012. gada darbojas SIA "Bulliši", kuras īpašnieki Mārtiņš Paulovičs un Ieva Kazāka daudz pūļu velta sava ganāmpulka labākai apsaimniekošanai.

– Kā nonācāt līdz gaļas liellopu audzēšanai? Kāpēc izvēlējāties Limuzīnas šķirni?

Mārtiņš: "Uzsākot saimniekot, sapratu, ka saimniecībā ir viss nepieciešamais, lai varētu audzēt govus. Piena lopkopība nesaistīja, bet gaļas govus šķirni labs papildinājums, kas sakops lauksaimniecībā neizmantojamās platības un nodrošinās pilna cikla saimniecību. Līdz tam, apkopjot platības, sienu un salmus īsti nebija, kur likt, palika pāri. Veicu liellopu gaļas šķirņu izpēti, galvenais kritērijs bija realizācijas iespējas. Realizēt tīršķirnes dzīvniekus var gan gaļā, gan kā vaislas materiālu. Pateicoties kursabiedram, ieguvi kontaktus, lai nopirktu pirmās grūsnās teles. Abiem ar Ievu lopkopībā bija neliela pieredze, lai neteiktu, ka nekādas. Abu vecākiem agrāk saimniecībās bija piena govus, bet tas bija pirms kādiem piecpadsmit gadiem, pirms nopirkām paši savas govus. Limuzīnas šķirni izvēlējamies galvenokārt atnešanās viegluma dēļ. Arī realizācijas cena tobrīd bija laba. Tas ir apstiprinājies arī šo desmit darbības gadu laikā – no 280 teljiem, kas piedzimuši, dzemdībās jāpalīdz bijis 8 reizes. Tagad ganāmpulkā ir 150 dzīvnieki, no tiem 65 zīdītājgovus, 3 vaislas bulļi, vaislas un nobarojamie jaunbulļi un ataudzējamās teles. Tas viss attīstījies no 15 pirmajām grūsnajām telēm un 5 telītēm, ko iegādājāties gadu vēlāk. Zīdītājgovus šobrīd ir sadalītas trīs grupās – pie katras ir savs vaislinieks."

– Kā plānojat ganāmpulka attīstību?

Ieva: "Jebkura ganāmpulka attīstībā svarīgs ir labs vaislas materiāls. Mākslīgā apsēklošana gaļas liellopu ganāmpulkos bieži nav vienkāršs pasākums, pagaidām strādājam ar vaislas bulļiem. Vaislinieka izvēli veicam pēc ģenētikas, lai nav radniecības ganāmpulkā, un eksterjera vērtējuma, lai eksterjerā nebūtu kļūdu, ko pārņemtos pēcnācēji. Skatāmies, lai bullis ir ģenētiski tols, jo

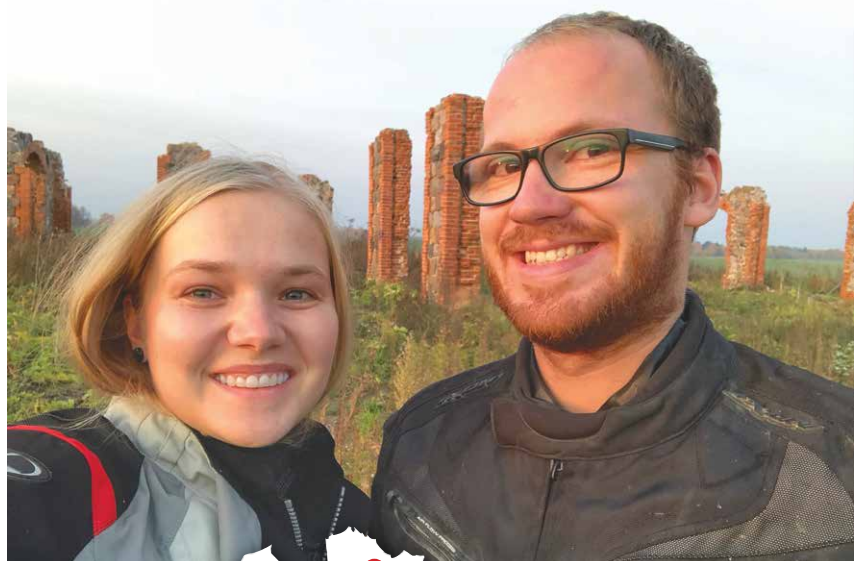


Foto: no saimniecības arhīva

SIA "Bulliši" īpašnieki
Ieva Kazāka un Mārtiņš Paulovičs

VIZĪTKARTE

- SIA "Bulliši" dibināta 2012. gada 21. martā.
- Atrāšanās vieta: Rankas pagasts, Gulbenes novads.
- Saimnieki: Mārtiņš Paulovičs un Ieva Kazāka.
- Bioloģiskā saimniecība. Nodarbojas ar graudkopību un gaļas liellopu audzēšanu.
- Saimniecības sākums: 68 ha zemes, 15 grūsnas Limuzīnas tīršķirnes teles. Patlaban apsaimnieko 220 ha zemes, ir 150 dzīvnieki.

vēlamies doties tola ganāmpulka virzienā. Tolie dzīvnieki ir rāmāki attiecībā cits pret citu. Tā kā ikdienu aizrit citos paralēlos darbos, labprāt piesaistām speciālistus, piemēram, patlaban vaislas bulļu atlasī esam uzticējuši ciltsdarba speciālistei. Tas palīdz un atvieglo izvēli, ja ir speciālists, ar ko aprunāties un saprast, vai izdosies sasniegt izvirzītos mērķus ar pieejamajiem resursiem. Svarīgi saimniecības attīstībā ir arī darbinieki un palīgi, kuri veic savu darbu atbildīgi gan saskaņā ar norādījumiem, gan ieguldot savu laiku un pūles, lai ikdienu būtu vieglāka un ērtāka. Paldies, ka mums tādi ir!"

– Kādas jaunākās tehnoloģijas izmantojat savā darbībā?

Turpina **Ieva:** "2021. gada sezona saimniecībai nebija tāda, kā cerējām, jo vienā no govju grupām vaislas bulļa veselības dēļ daļai govju netika iegūti

pēcnācēji. No pielautajām kļūdām mācījāties, un, lai izvairītos no šādām situācijām turpmāk, viens no lēmumiem bija iegādāties ganāmpulka uzraudzības sistēmu. Izvērtējot mūsu ganāmpulka apstākļus un pieejamos risinājumus, izvēlējamies *SmaXtec* sistēmu."

– Kas ir *SmaXtec* un kā tā darbojas?

Ieva: "*SmaXtec* ir ganāmpulka uzraudzības sistēma, tā sniedz informāciju par ganāmpulka stāvokli un norisēm tajā visu diennakti. Oriģināli tā paredzēta piena ganāmpulkiem, bet mūsu pieredze rāda, ka var izmantot arī gaļas govju ganāmpulkā. Tā sastāv no bāzes stacijas, kuņģī ievietojamajiem boliem un klimata sensora. Bolus ievieto govij priekškuņģī, tālāk bāzes stacija nolasa datus no bola, un rezultātus varam apskatīt un analizēt interneta vietnē vai viedtālruņa aplikācijā. Ievietotais bols uzrāda govus aktivitāti, gremošanas aktivitāti, ķermeņa temperatūru, atnešanos, meklēšanos. Iespējams novērtēt govus dzeršanas regularitāti, katras govus stāvokli individuāli vai grupā. Ja izvēlas specializētos bolus, – tad arī pH līmeni govus kuņģī."

– Kāpēc izvēlējāties tieši šo sistēmu?

Mārtiņš: "Mēs sava ganāmpulka dzīvniekus neturam kūtī, tie uzturas ganībās. Ganās ne tikai iekoptās pļavās, bet arī izkopj aizaugušās, tehnikai nepieejamās platības.



Saimniecības "Bulliši ganāmpulks"

◀ 15. lpp.

Līdz ar to dzīvnieku apzīmēšanas sistēma ar kāju vai kakla siksnām atkrita, *SmaXtec* sistēmu izvēlējamies, jo boli tiek ievietoti govij spureklī un nav regulāri jāpārbauda, vai nav pazuduši. Jāsaprot, ka neviena sistēma neaizstās regulāru darbu ar dzīvnieku un situācijas kontroli dabā, bet ļoti palīdz, ja visu laiku neesam kontaktā ar dzīvnieku, uzmanīt, vai viss ganāmpulkā notiek sekmīgi. Cerēt, ka sistēma ir brīnumlīdzeklis, arī nedrīkst, jo katrs ganāmpulks ir atšķirīgs un norises notiek mazliet citādāk. Sistēmas apguve prasa laiku, kamēr tā

kalibrējas, un laiku aizņem arī pašiem iemācīties un izprast, kā tā strādā mūsu ganāmpulkā. Sākumā jāvērtē, vai tas, ko sistēma ziņo, atbilst dabā, un tikai tad, kad ziņojumi apstiprinās, varam sākt uzticēties sistēmai. Paši vēl arvien testējam *SmaXtec*, un, lai tā darbotos mūsu labā, vēl jāpiestrādā. Modernizācijas projekta ietvaros ir iegādāti 70 boli un trīs bāzes stacijas. Boli tiek ievietoti perspektīvām zīdītājgovīm, kuras ilgtermiņā būs pamatganāmpulkā," teikto papildina Ieva un Mārtiņš.

– **Kādas vēl tehnoloģijas/zinātnes sasniegumus izmantojat vai plānojat izmantot ganāmpulka apsaimniekošanai?**

Mārtiņš: "Ikdienu darbu raitai norisei saimniecībā ir arī elektriskais gans ar papildu moduli "JVA IP Monitor". Ar viedtālruna aplikācijas palīdzību varu attālināti izslēgt elektrisko ganu, lai saremontētu vai veiktu kādas citas darbības, un atkal ieslēgt. Ja elektriskajā ganā, piemēram, krītas sprieguma stiprums, tad uz telefonu atnāk paziņojums, ka ir bojājums, tādējādi laikus varam novērst dzīvnieku izkļūšanu no aploka. Atnešanās periodam nojūmēs esam uzstādījuši un plānojam papildus uzstādīt video novērošanas kameras, lai tiešsaitē sekotu līdzī norisēm novietnē."

Ieva: "Ļoti interesē genoma testēšana. Ar tās palīdzību iespējams progno-

zēt, vai virzīties uz kādu atsevišķu vai noteiktu pazīmi dzīvniekam, kuru vēlamies uzlabot pēcnācējos savā ganāmpulkā. Latvijā ir gaļas liellopu saimniecības, kas to jau izmanto, mēs vēlamies saprast, cik tas spēj palīdzēt sasniegt izraudzītos mērķus. Tehnoloģijas ir labs palīgs, bet tās neko nedos, ja nebūs sakārtotas un nodrošinātas vajadzības ganāmpulkā – dzīvnieku ēdināšana, labturība, mītņošana, kas ir pamatu pamats labai ganāmpulka veselībai un attīstībai".



Anita ROZENBERGA,
LLKC Gulbenes biroja
lopkopības konsultante
e-pasts:
anita.rozenberga@llkc.lv
tāl. 26541865



Iekārta *SmaXtec*

Lauku Lapa

Izdots SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs" Apgāda
Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pagasts, Ozolnieku novads, LV-3018
Tālrunis: 63050220
Apgāda vadītāja Iveta Tomsone
"Lauku Lapas" redaktore Dace Millere
Reģistrācijas Nr. 000740319
Iespējams SIA "UnitedPress Tipogrāfija"
"Lauku Lapa" var abonēt
Latvijas Pastā, abonēšanas indekss 1163
Citējot un/vai pārpublicējot izdevuma "Lauku Lapa" rakstus, atsauce obligāta. Pārpublicēšanai jāsaņem Apgāda rakstiska atļauja.